

EUROOPAN KOMISSION VASTAUKSET

EUROOPAN TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN ERITYISKERTOMUKSEEN

Matkustamista EU:ssa covid-19-pandemian
aikana helpottavat välineet

Tarkoituksenmukaisia aloitteita, joiden vaikutukset
vaihtelevat onnistumisista vähäiseen käyttöön

Sisällys

I. KOMISSION VASTAUKSET LYHYESTI	2
II. KOMISSION VASTAUKSET TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN KESKEISIIN HUOMAUTUKSIIN.....	3
1. Kontaktien jäljityspalvelun kehittäminen	3
2. EU:n matkustajalomakevälineiden ja kontaktien jäljityspalvelun käyttö	4
3. EU:n digitaalisen koronatodistuksen peruuttamismekanismin kehittäminen	5
4. Suojaustoimenpiteet ja väärennetyt todistukset	5
5. EU:n digitaalinen koronatodistus kansainvälisenä standardina ja matkustamisen helpottajana	6
III. KOMISSION VASTAUKSET TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN SUOSITUKSIIN.....	7
1. Suositus 1 – Puututaan EU:n sähköisten matkustajalomakkeiden vähäisen käytön syihin.....	7
2. Suositus 2 – Helpotetaan viestintää EU:n digitaalisiin koronatodistuksiin liittyvistä tapahtumista.....	7
3. Suositus 3 – Valmistellaan tarkoituksenmukaiset EU:n välineet tulevia kriisejä varten.....	8

Tässä asiakirjassa esitetään Euroopan komission vastaukset Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen huomautuksiin [varainhoitoasetuksen](#) 259 artiklan mukaisesti, ja se julkaistaan yhdessä erityiskertomuksen kanssa.

I. KOMISSIION VASTAUKSET LYHYESTI

Helpottaakseen vapaata liikkuvuutta EU:ssa ja suojellakseen kansanterveyttä covid-19-pandemian aikana komissio kehitti tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa useita digitaalisia välineitä. Näihin välineisiin kuuluivat EU:n digitaalinen koronatodistus¹, EU:n kaikki kansalliset jäljitysovellukset yhdistävä yhdyskäytäväpalvelu ja toimet, joilla tuetaan yhdenmukaistettua lähestymistapaa matkustajalomakkeisiin.

EU:n digitaalinen koronatodistus on yhteinen kehys covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi. EU:n digitaaliset koronatodistukset hyväksytään kaikissa jäsenvaltioissa, mikä helpottaa EU:n kansalaisten matkustamista pandemian aikana. Todistus kehitettiin tiiviissä yhteistyössä sähköisten terveyspalvelujen verkostossa ja terveysturvakomiteassa² edustettuina olevien jäsenvaltioiden asiantuntijoiden kanssa. Komissio kiinnitti erityistä huomiota sen varmistamiseen, että EU:n digitaalinen koronatodistus heijastaa EU:n perusarvoja ja -periaatteita, kuten syrjimättömyyttä, henkilötietojen suojaa, yksityisyyttä, turvallisuutta ja avoimuutta.

EU:n digitaalinen koronatodistus on ollut olennainen osa EU:n toimia covid-19-pandemian torjumiseksi. Syyskuuhun 2022 mennessä pelkästään EU:ssa ja ETA-alueella oli myönnetty yli kaksi miljardia todistusta. Todistuksen menestys vauhditti myös terveydenhuollon digitalisointia kaikissa jäsenvaltioissa. Komissio ja jäsenvaltiot pohtivat parhaillaan, miten EU:n digitaalisen koronatodistuksen perustana olevaa teknistä infrastruktuuria voitaisiin tulevaisuudessa käyttää myös muihin tarkoituksiin. EU:n digitaalinen koronatodistus herätti suurta kiinnostusta myös EU:n ulkopuolisissa maissa. Lokakuuhun 2022 mennessä järjestelmään on liittynyt 49 kolmatta maata ja aluetta viideltä mantereelta³ sen jälkeen, kun niiden järjestelmien oli katsottu vastaavan EU:n digitaalista koronatodistusta koskevaa kehystä⁴.

EU:n digitaalista koronatodistusta koskeva kehys on saanut vaikutteita kontaktien jäljityspalvelun kehittämistyöstä. Uusia digitaalisia kontaktien jäljitysratkaisuja koskeva kehittäminen oli aloitettu jo huhtikuussa 2020, ja se huipentui jäsenvaltioille tarkoitettuun EU:n yhteiseen mobiilisovellusvälineistöön, jolla tuettiin kontaktien jäljittämistä covid-19-pandemian torjunnassa⁵. Komissio otti kontaktien jäljityspalvelun käyttöön syyskuussa 2020, ja ensimmäiset maat alkoivat liittää kansallisia sovelluksiaan tähän palveluun lokakuussa 2020. Palvelun ansiosta ihmiset voivat

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/953, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2021, kehiksestä covid-19-tautiin liittyvien yhteentoimivien rokotusta, testausta ja taudista parantumista koskevien todistusten (EU:n digitaalinen koronatodistus) myöntämiseksi, todentamiseksi ja hyväksymiseksi helpottamaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta covid-19-pandemian aikana. Saatavilla osoitteessa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0953>

² https://health.ec.europa.eu/health-security-and-infectious-diseases/preparedness-and-response/health-security-committee-hsc_en

³ Täydellinen luettelo on saatavilla osoitteessa https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans/eu-digital-covid-certificate_fi#eun-ulkopuolisten-maiden-myntmien-covid-19-todistusten-tunnustaminen-eussa

⁴ Asetuksen (EU) 2021/953 8 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Sveitsi on liitetty järjestelmään asetuksen (EU) 2021/953 3 artiklan 10 kohdan nojalla tehdyllä päätöksellä. Islanti, Liechtenstein ja Norja on liitetty järjestelmään suoraan, koska asetus (EU) 2021/953 on sisällytetty ETA-sopimukseen.

⁵ https://health.ec.europa.eu/system/files/2020-04/covid-19_apps_en_0.pdf

matkustaa ulkomaille käyttäen oman maansa kansallista kontaktien jäljitysovellusta, mikä näin ollen tuki myös rajat ylittävää kontaktien jäljittämistä.

Kontaktien jäljityspalvelu saavutti huippunsa maaliskuussa 2022, jolloin yhden päivän aikana ladattiin noin 700 000 avainta.

EU:n digitaalisen koronatodistuksen menestyksekkään käyttöönoton lisäksi covid-19-taudin torjunnassa keskeistä oli kontaktien jäljittäminen matkustuslomakkeiden avulla. Komissio edisti yhdenmukaistettua lähestymistapaa matkustuslomakkeisiin kahdella tavalla: Se tuki EU Healthy Gateways -yhteistoiminnassa tehtävää työtä yhteisen matkustuslomakemallin ja -sovelluksen (EU dPLF⁶) kehittämiseksi. Tarkoituksena oli edistää samanlaisen digitaalisen matkustuslomakkeen⁷ käyttöä kaikkialla EU:ssa. Samaan aikaan se kehitti PLF-tietojenvaihtoalustan, joka mahdollistaa matkustajatietojen nopean ja automaattisen vaihdon siihen osallistuvien jäsenvaltioiden välillä. Jäsenvaltiot ovat 1. kesäkuuta 2021 alkaen voineet liittyä tähän alustaan ja vaihtaa matkustajatietoja kaikista sellaisista liikennemuodoista, joista ne keräävät matkustajalomakkeita.

II. KOMISSION VASTAUKSET TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN KESKEISIIN HUOMAUTUKSIIN

1. Kontaktien jäljityspalvelun kehittäminen

Komissio kuuli jäsenvaltioita yksityiskohtaisesti kontaktien jäljityspalvelusta.⁸ Tämän seurauksena sähköisten terveyspalvelujen verkosto hyväksyi jäsenvaltioille tarkoitetun EU:n yhteisen mobiilisovellusvälineistön, jolla tuetaan kontaktien jäljittämistä covid-19-pandemian torjunnassa⁹, yhteentoimivuutta koskevat suuntaviivat¹⁰ sekä kontaktien jäljitysovellusten¹¹ ja kontaktien jäljityspalvelun¹² tekniset eritelmät.

Kansalliset strategiat covid-19-pandemian torjumiseksi vaihtelivat kuitenkin jäsenvaltioittain, ja osa maista ei ottanut käyttöön kontaktien jäljitysovelluksia. Useimmat jäsenvaltiot kuitenkin kannattivat rajojen yli yhteentoimivien kontaktien jäljitysovellusten käyttöönottoa, ja lopulta 19 maata 22:sta liittyi kontaktien jäljityspalveluun. Ne maat, jotka valitsivat tekniikoita, jotka eivät olleet yhteensopivia kontaktien jäljityspalvelun kanssa, tukeutuivat EU:n yhteiseen välineistöön ja osallistuivat tiiviisti EU:n yhteistyöhön tällä alalla.

⁶ Euroopan unionin sähköinen matkustajalomake.

⁷ Lomake on saatavilla osoitteessa <https://app.euplf.eu/>

⁸ Tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus XX/2022, kohdat 28–29 ja kaavio 3.

⁹ https://health.ec.europa.eu/system/files/2020-04/covid-19_apps_en_0.pdf

¹⁰ https://health.ec.europa.eu/system/files/2020-05/contacttracing_mobileapps_guidelines_en_2.pdf

¹¹ https://health.ec.europa.eu/publications/ehealth-network-guidelines-eu-member-states-and-european-commission-interoperability-specifications_en

¹² https://health.ec.europa.eu/publications/technical-specifications-interoperability-contact-tracing-apps-ehealth-network-guidelines-eu-member_en

2. EU:n matkustajalomakevälineiden ja kontaktien jäljityspalvelun käyttö

Kontaktien jäljitysovellusten ja siten myös kontaktien jäljityspalvelun menestys riippui pitkälti siitä, miten ihmiset ottivat ne käyttöön. Vaikka latausten määrä vaihteli jäsenvaltioittain, kontaktien jäljitysovelluksia ladattiin vapaaehtoisesti kaiken kaikkiaan yli 74 miljoonaa kertaa (lokakuuhun 2021 mennessä). Määrä kattoi ainakin 14 maassa yli 15 prosenttia maan väestöstä. Kontaktien jäljitysovellusten tiukkojen tietosuojaj- ja turvallisuusvaatimusten vuoksi sovellusten tosiasiallista käyttöä on voitu seurata hyvin rajallisesti. Digitaalista kontaktien jäljittämistä koskevan yhteisen eurooppalaisen lähestymistavan kokemuksista, parhaista käytännöistä ja epidemiologisista vaikutuksista tehdyn riippumattoman tutkimuksen alustavat tulokset viittaavat kuitenkin siihen, että latausten kokonaismäärä EU-/ETA-maissa oli heinäkuuhun 2022 mennessä lähes 170 miljoonaa. Sovellusten käyttöönotto riippui vahvasti myös jäsenvaltioiden hallinnoimista tiedotuskampanjoista sekä muista ei-lääketieteellisistä toimenpiteistä (esim. etäisyyden pitäminen, maskien käyttö ja käsihygienia), joita kansalaisia pyydettiin noudattamaan covid-19-pandemian leviämisen hidastamiseksi.

Jos pandemian päätyttyä kontaktien jäljityspalvelu on tarpeen ottaa uudelleen käyttöön, voidaan käyttää samaa oikeudellista välinettä, jota käytettiin välineen alkuperäisessä käyttöönotossa.¹³ Euroopan terveysunionia koskevan paketin¹⁴ yhteydessä komissio laajensi Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskuksen (ECDC) toimeksiantoa siten, että se kattaa myös automatisoituja kontaktien jäljitysvälineitä¹⁵, joiden avulla ECDC voi tarvittaessa kehittää ja ottaa käyttöön uusia välineitä rajat ylittävää digitaalista kontaktien jäljittämistä varten.

On tärkeää korostaa, että jäsenvaltioilla ei ollut oikeudellista velvoitetta kerätä matkustajalomakkeita. Tällaisten välineiden käyttö on edelleen vapaaehtoista. Lisäksi kaikki jäsenvaltiot, jotka ilmaisivat olevansa kiinnostuneita liittymään PLF-tietojenvaihtolustaan, pystyivät tekemään niin.

3. EU:n digitaalisen koronatodistuksen peruuttamismekanismin kehittäminen

Kansanterveyden suojelemiseksi voi olla tarpeen peruuttaa EU:n digitaalinen koronatodistus¹⁶, jos se on myönnetty virheellisesti vilpillisen menettelyn seurauksena tai vialliseksi havaitun covid-19-rokote-erän käytön keskeyttämisen jälkeen. EU:n digitaalista koronatodistusta koskevassa asetuksessa säädetään, että sen luottamuskehys voi tukea peruutettujen todistusten yksilölliset todistustunnukset sisältävien todistusten peruutusluetteloiden kahdenvälistä vaihtoa.¹⁷ Jäsenvaltiot pystyivät näin ollen nopeasti mitätöimään vilpillisen menettelyn seurauksena myönnettyä todistusta järjestelmän toimintasääntöjen eli todentamisohjelmistoon sisällytettyjen sääntöjen avulla.

¹³ Rajat ylittävää terveydenhuoltoa koskevan direktiivin (2011/24/EU) sähköisten terveyspalvelujen verkostoa koskevan 14 artiklan täytäntöönpanosäädös.

¹⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/european-health-union_fi

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0726>

¹⁶ Ks. tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus XX/22, kohdat 44–46.

¹⁷ EU:n digitaalista koronatodistusta koskevan asetuksen 4 artiklan 2 kohta.

EU:n digitaalista koronatodistusta koskevassa asetuksessa yksilöllinen todistustunnus on selkeästi sisällytetty tietoihin, joita käytetään todistuksen peruuttamiseen. Komissio ja jäsenvaltiot päättivät tutkia mahdollisuutta helpottaa edelleen todistusten peruutusluetteloiden automaattista vaihtoa rajojen yli EU:n digitaalisen koronatodistuksen yhdyskäytävän kautta. Tämä tarjosi joustavan ratkaisun, joka antaa jäsenvaltioille mahdollisuuden valita tarpeisiinsa parhaiten sopivan teknisen lähestymistavan.

Peruuttamismenettelyä koskevat yksityiskohtaiset säännöt vahvistetaan 22. maaliskuuta 2022 annetussa komission täytäntöönpanopäätöksessä (EU) 2022/483¹⁸. Peruuttamismekanismin teknisissä eritelmissä on kaksi osaa. Ensimmäinen osa koskee EU:n digitaalisen koronatodistuksen yhdyskäytävää, ja se on luonteeltaan sitova. Toinen osa koskee sitä, miten jäsenvaltiot jakavat peruutusluettelot kansallisesta infrastruktuuristaan todentajasovelluksiin. Tämä osa ei ole sitova. Jälkimmäisen osalta jäsenvaltiot voivat vapaasti valita useista vaihtoehdoista, joissa kaikissa otetaan huomioon yksityisyyteen liittyvät näkökohdat.

4. Suojaustoimenpiteet ja väärennetyt todistukset

EU:n digitaalisen koronatodistusjärjestelmän turvallisuuden¹⁹ osalta komissio on EU:n digitaalisen koronatodistuksen yhdyskäytävän ylläpitäjänä vastuussa siitä, että järjestelmän turvallisuus on huippuluokkaa, jotta järjestelmä voidaan suojata riskeiltä, haavoittuvuuksilta ja vihamielisiltä toimijoilta. Kaikkiin osallistujamaihin sovelletaan "liittymismenettelyä". Komissio tarkistaa huolellisesti, että osallistujamaat täyttävät EU:n digitaalisen koronatodistuksen yhdyskäytävään liittymistä koskevat turvallisuusvaatimukset, ennen kuin kyseinen maa liitetään järjestelmään. Testauksella varmistetaan, että kaikki turvallisen yhteyden muodostamiseen tarvittavat turvatoimet ovat käytössä.

Jäsenvaltio tai kolmas maa vastaa EU:n digitaalisen koronatodistuksen myöntämisen ja siihen liittyvän kansallisen taustainfrastruktuurin (kansallinen järjestelmä, joka on yhdistetty keskitettyyn EU:n digitaalisen koronatodistuksen yhdyskäytävään) suojaustoimenpiteistä. Osallistujamaiden on kansallisia järjestelmiä ja palveluja luodessaan ja käyttäessään noudatettava asiaankuuluvaa kyberturvallisuus- ja tietosuojalainsäädäntöä, jonka täytäntöönpanosta vastaavat nimetyt kansalliset viranomaiset. Komissio edellyttää järjestelmällisesti, että kaikki jäsenvaltiot ja kolmannet maat toimittavat itsearviointin sen varmistamiseksi, että maa on ottanut tietyt riskit huomioon. Vaatimusten noudattamatta jättäminen estää osallistumisen EU:n digitaalista koronatodistusta koskevaan kehikseen.

EU:n digitaaliseen koronatodistukseen kohdistuvat vilpilliset toimet (kuten se, että järjestelmän laillinen käyttäjä myöntää teknisesti pätevän todistuksen, vaikka lääketieteellinen tapahtuma ei ole toteutunut) ovat seurausta rikollisesta toiminnasta, josta voidaan määrätä rangaistus kansallisen lainsäädännön nojalla. Niitä ei katsota kyberhyökkäyksiksi. On erotettava toisistaan kansallisen taustainfrastruktuurin tasolla toteutetut suojaustoimenpiteet ja todistusten myöntämisyjärjestelmiä kansallisella tasolla käyttävien henkilöiden vahingolliset aiomukset. Kansallisia taustajärjestelmiä ei ole vaarannettu, eivätkä valtuuttamattomat tahot ole päässeet kansallisiin taustajärjestelmiin.

Kyberturvallisuuden kannalta EU:n digitaalinen koronatodistus on turvallinen. Osallistujamaiden viranomaiset torjuvat kansallisen lainsäädäntönsä ja pääsynvalvontamenettelyjensä mukaisesti

¹⁸ Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/483, annettu 21 päivänä maaliskuuta 2022, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/953 vahvistetun EU:n digitaalisen koronatodistuksen luottamuskehiksen täytäntöönpanoa koskevista teknisistä eritelmistä ja säännöistä annetun täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2021/1073 muuttamisesta (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti). Saatavilla osoitteessa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32022D0483>

¹⁹ Ks. tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus XX/22, kohdat 51–56.

riskiä siitä, että valtuutetun henkilöstön edustajat käyttäisivät myöntämisyjärjestelmää teknisesti pätevien mutta vilpillisten todistusten myöntämiseen.

5. EU:n digitaalinen koronatodistus kansainvälisenä standardina ja matkustamisen helpottajana

Jäsenvaltiot käyttivät EU:n digitaalista koronatodistusta laajasti²⁰, ja se helpotti matkustamista tehokkaasti²¹. EU:n digitaalinen koronatodistus myös otettiin käyttöön oikea-aikaisesti²². EU:n digitaalinen koronatodistus on ollut olennainen osa EU:n toimia covid-19-pandemian torjumiseksi, ja siitä on nopeasti tullut standardi niin Euroopassa kuin sen ulkopuolellakin. Sillä on ollut myönteinen vaikutus vapaaseen liikkuvuuteen aikana, jolloin jäsenvaltiot rajoittivat liikkumista kansanterveyteen liittyvistä syistä.

EU:n digitaalisen koronatodistusjärjestelmän myönteinen vaikutus ulottuu myös EU:n ulkopuolelle, koska se on kehittynyt maailmanlaajuisesti standardiksi, jonka perustana ovat kolme EU:n arvoa: avoimuus, turvallisuus ja tietosuoja. Tästä on osoituksena kolmansien maiden voimakas kiinnostus liittyä EU:n digitaaliseen koronatodistusjärjestelmään, joka on ainoa kansainvälisesti ja laajalti toimiva koronatodistusjärjestelmä. EU:n digitaalisen koronatodistuksen menestys on osaltaan edistänyt turvallisen kansainvälisen matkustamisen uudelleen avaamista ja globaalia elpymistä.

Komissio on edelleen täysin sitoutunut siihen, että rajoittamattomaan vapaaseen liikkuvuuteen palataan mahdollisimman pian. Lokakuuhun 2022 mennessä kaikki jäsenvaltiot olivat poistaneet EU:n sisäiset matkustusrajoitukset, myös vaatimuksen, jonka mukaan henkilöillä on oltava EU:n digitaalinen koronatodistus. Vaikka EU:n digitaalinen koronatodistus onkin osoittanut, että EU:n toimielimet ja jäsenvaltiot pystyvät saamaan aikaan konkreettisia, EU:n väestöä hyödyttäviä tuloksia, sen käytöstä poistuminen on merkki siitä, että pandemia on selätetty ja siihen liittyvät rajoitukset ovat ohi.

III. KOMISSION VASTAUKSET TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIMEN SUOSITUKSIIN

1. Suositus 1 – Puututaan EU:n sähköisten matkustajalomakkeiden vähäisen käytön syihin (Toteuttamisen tavoiteajankohta: joulukuu 2023)

Komissio hyväksyy tämän suosituksen ja aikoo kuulla jäsenvaltioita asiasta terveysturvakomitean välityksellä. Lisäksi se aikoo tehdä yhteistyötä ECDC:n kanssa suosituksen täytäntöönpanossa.

2. Suositus 2 – Helpotetaan viestintää EU:n digitaalisiin koronatodistuksiin liittyvistä tapahtumista (Toteuttamisen tavoiteajankohta: kesäkuu 2023)

²⁰ Ks. tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus XX/22, kohdat 69–70 ja kaavio 4.

²¹ Ks. tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus XX/22, kohdat 72 ja 74 ja kaavio 5.

²² Ks. tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus XX/22, kohdat 28 ja 35.

Komissio hyväksyy suosituksen.

Sähköisten terveyspalvelujen verkoston alaisuuteen perustettiin marraskuussa 2021 turvallisuuskomitea. Sen tarkoituksena on analysoida mahdollisia poikkeamia sen jälkeen, kun ongelma on ratkaistu asianmukaisesti, jotta voidaan keskustella saaduista kokemuksista ja levittää niitä sekä tehdä tietoturvan parantamista koskevia suosituksia. Komitea ei ole ensimmäinen puolustuslinja vaan toimivaltaisten viranomaisten keskinäinen tiedonvaihtomekanismi, jossa käsitellään yksinomaan EU:n digitaalista koronatodistusta. Turvallisuussyistä komitea ei voi puuttua asiaan ja levittää tietoa ennen kuin poikkeama on käsitelty ja ratkaistu asianmukaisesti kansallisella tasolla.

Komissio aikoo analysoida, mitä lisätoimia voidaan toteuttaa komiteaan osallistumisen lisäämiseksi ja toimivaltaisten viranomaisten välisen tietojenvaihdon parantamiseksi.

Komissio katsoo, että turvallisuuskomitea on olennainen ja tehokas osa EU:n digitaalisen koronatodistuksen kokonaissuunnittelua ja toteutusta. Siksi se aikoo sisällyttää turvallisuuskomitean myös kaikkiin aktivointisuunnitelmiin, jotka ovat osa välinettä, joka kuvataan suositukseen 3 tässä raportissa käsiteltyjen välineiden uudelleenkäytön osalta annetussa vastauksessa.

Tässä yhteydessä komissio aikoo osana suosituksen 3 mukaisia toimiaan myös analysoida, miten turvallisuuskomiteaa ja sen viestintämekanismeja olisi mahdollisesti mukautettava ja laajennettava niin, että ne palvelisivat asianmukaisesti ja yhdenmukaisella tavalla kaikkia tuleviin pandemiakriiseihin liittyviä turvallisuuspoikkeamien lisätarpeita covid-19-pandemian lisäksi.

3. Suositus 3 – Valmistellaan tarkoituksenmukaiset EU:n välineet tulevia kriisejä varten

- a) Yksilöidään ne covid-19-pandemian aikana luodut EU:n välineet, jotka ovat olleet hyödyllisimpiä kansalaisille ja jäsenvaltioille, ja valmistellaan menettelyjä, joiden avulla välineet voidaan aktivoida nopeasti tulevissa hätätilanteissa (toteuttamisen tavoiteajankohta: syyskuu 2023)**

Komissio hyväksyy suosituksen 3 a, mutta toteaa, että tämä analyysi riippuu väistämättä kustakin välineestä ja kriisistä.

Liikennealan varautumissuunnitelmaa koskevassa tiedonannossaan²³ komissio totesi, että jos covid-19-pandemian kaltaisia kriisejä ilmenee, komission ja jäsenvaltioiden on hyödynnettävä saatuja kokemuksia EU:n digitaalisten matkustajalomakkeiden yhteisen mallipohjan ja matkustajatietojen jakamiseen tarkoitetun alustan kehittämisestä rajat ylittävää kontaktien jäljittämistä varten. EU:n tasolla kehitetyt välineet on tarvittaessa voitava aktivoida nopeasti ja helposti.

Lisäksi komissio hyväksyi 19. syyskuuta 2022 ehdotuksen asetukseksi sisämarkkinoiden hätätilavälineen perustamisesta²⁴. Tällä välineellä pyritään ottamaan käyttöön joustava ja avoin mekanismi, jonka avulla voidaan reagoida nopeasti sisämarkkinoiden toimintaa uhkaaviin hätätilanteisiin ja kriiseihin. Tavoitteena on varmistaa EU:n kriisitoimien koordinointi, solidaarisuus ja johdonmukaisuus sekä suojella sisämarkkinoiden toimintaa ja turvata erityisesti henkilöiden, tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden jatkuminen. Lisäksi asetuksella annettaisiin komissiolle

²³ COM(2022) 211 final.

²⁴ COM(2022) 459 final.

ja jäsenvaltioille oikeus ottaa käyttöön yhteentoimivia digitaalisia välineitä tai tietoteknistä infrastruktuuria, joilla tuetaan asetuksen tavoitteita.

Samalla on tärkeää korostaa, että jotkin analysoidut EU:n välineet, erityisesti EU:n digitaalinen koronatodistus, suunniteltiin erityisesti vastaukseksi covid-19-pandemiaan.

Lainsäätäjät rajoittivat ne osittain nimenomaisesti pandemian arvioituun keston, jotta EU:n kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä vapaata liikkuvuutta voitaisiin helpottaa tänä poikkeuksellisena aikana. Tämä vaikuttaa väistämättä siihen, onko asianmukaista valmistella menettelyjä, joilla ne voidaan ottaa uudelleen käyttöön.

b) Parannetaan synergioiden tai yksinkertaistamisen avulla EU:n kansalaisten mahdollisuuksia käyttää EU:n välineitä, joilla helpotetaan rajat ylittävää kontaktien jäljittämistä kriisien aikana (toteuttamisen tavoiteajankohta: syyskuu 2024)

Komissio hyväksyy suosituksen 3 b. Työ tehdään suosituksessa 1 tarkoitetun kuulemisen jälkeen. Se kuitenkin edellyttää asianmukaista oikeusperustaa ja riippuu epidemiologisesta tilanteesta.

c) Analysoidaan yhdessä jäsenvaltioiden kanssa tarvetta lisävälineisiin mahdollisten tulevien kriisien ratkaisemiseksi (toteuttamisen tavoiteajankohta: syyskuu 2023)

Komissio hyväksyy suosituksen 3 c. Tältä osin myös ehdotus asetukseksi sisämarkkinoiden hätätilavälineen perustamisesta on merkityksellinen.